

Botkyrka kommun
medborgarcenter@botkyrka.se

2022-11-25
Dnr 2022:3928

*Rättelse av beslut enligt 36§
Förvaltningslagen (FL 2017:900)
den 5 december 2022/Roger Thuring

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar, vid
Rikstens skola i Botkyrka kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Rikstens skola avseende skolans kvalitet inom skolans främjande och förebyggande arbete för att skapa en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?
2. I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Rikstens skola, i Botkyrka kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Rikstens skola den 11 och 12 oktober 2022. Besöket kompletterades med ett digitalt möte den 17 oktober. Besök och kompletterande intervju genomfördes av utredarna Roger Thuring och Ewa Mölleryd.

Bedömningen av skolans arbete görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området, vilka beskrivs i bilaga 1. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Bestämmelser som granskningen utgår ifrån återfinns i bilaga 2. För varje frågeställning bedöms om skolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna. Om en skola inte bedöms uppfylla samtliga kvalitetskriterier anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Skolinspektionen bedömer att Rikstens skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar. Därför behöver rektorn:

- Inleda ett främjande trygghetsarbete som omfattar nätet.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Skolinspektionen bedömer att Rikstens skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet. Därför behöver rektorn:

- Utveckla skolans förebyggande och kartläggande arbete så att det även omfattar elevers upplevelse av kränkningar på nätet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den ~~2022-08-15~~ **2023-08-15** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3 som bifogas separat) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:3928) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Ett systematiskt främjande arbete bidrar till en trygg skolmiljö, såväl den fysiska som den på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Rikstens skola inte uppfyller samtliga framtagna kvalitetskriterier avseende det arbete som ska främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Granskningen visar att det till viss del finns ett målinriktat främjande arbete på Rikstens skola. Detta arbete är främst inriktat på att skapa en trygg miljö i den fysiska skolan, och elevernas tillvaro på nätet är inte en del av det främjande arbetet. Eleverna är i viss utsträckning delaktiga i planeringen av det främjande arbetet, men aktuell kunskap om elevernas nätanvändning och nätkränkningar saknas.

Skolledningen och lärarna är medvetna om att en del elever använder en hård jargong och ett dåligt språkbruk och de arbetar åtgärdande med det. Det saknas dock ett gemensamt och målinriktat arbete kring normer, och de normer som finns

på skolan har inte diskuterats och inte heller hur normer kan påverka kommunikationen på nätet. Skolinspektionen bedömer att det finns en risk att kränkningar normaliseras och banaliseras.

Motivering

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rikstens skolas främjande trygghetsarbete omfattar inte miljön på nätet

Skolinspektionens granskning visar att Rikstens skolas främjande trygghetsarbete till stor del handlar om organisation och rutiner. Av intervjuer och inskickad dokumentation framkommer att lektioner startar och avslutas på liknande sätt, att det är fasta placeringar i matsalen och att det finns personal ute på rasterna. I intervjuerna nämns också en skolgemensam värdegrundsaktivitet, "Guldrushen", som äger rum varje år.

Skolans plan mot kränkande behandling omfattar inte nätet och vid intervjuer med lärare, annan personal och rektorn styrks att skolan inte bedriver något främjande trygghetsarbete där nätet ingår. I undervisningen tas miljön på nätet upp av enstaka lärare. En lärare berättar exempelvis att hen i samband med undervisning om lag och rätt och demokrati tar upp frågor om yttrandefrihet och att de då diskuterar kommunikation på nätet. Detta är dock sådant som skett inom ramen för den ordinarie undervisningen i samhällskunskap, eftersom det inte finns ett skolövergripande/gemensamt arbete för varken undervisningsnära frågor eller värdegrundsarbete utöver "Guldrushen".

Av elevintervjuerna framgår att de flesta elever upplever att de har goda relationer till åtminstone en lärare. Skolan har på huvudmannens initiativ arbetat med ett våldsförebyggande program som heter "Tåget". Inom ramen för detta har skolan implementerat "Trygg bas", vilket betyder att alla elever utser en trygghetsperson. De flesta intervjuade elever säger också att de finns minst någon vuxen de skulle kunna vända sig till om de upplevde något kränkande på nätet.

På Rikstens skola finns såväl klassråd som elevråd, och möten hålls vid några tillfällen per termin. Under mötena finns en fast punkt om trygghet. I en lärarintervju framkommer ett exempel på elevinflytandet över skolans förebyggande trygghetsarbete. På elevinitiativ reviderades reglerna kring de fasta bordsplaceringarna i matsalen. Både elever och lärare uppger att skolan har ordningsregler, och klasserna kan också ha egna klassregler. Däremot behandlas inte frågor om tryggheten på nätet i dessa forum.

Rektorn och skolans personal saknar aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt till kränkningar på nätet

I intervjuer med elever framkommer att de inte talar med lärare eller annan personal om vad som händer på nätet i någon större utsträckning. Intervjuer med

skolledning och annan personal ger heller inga exempel på att kunskap om elevernas nätanvändning och vad de möter i den digitala miljön efterfrågas. Av det skälet saknas aktuell kunskap om elevernas nätanvändning och vilka risker för kränkningar som finns där. Förutom de inslag som rör nätet inom ramen för "Tåget" har personalen inte heller fått någon kompetensutveckling av relevans för ett förebyggande arbete mot kränkningar på nätet. Aktuell kunskap, samsyn och ett gemensamt förhållningsätt kring detta saknas således.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan och på nätet

Skolans arbete kring normer omfattar inte skolan och nätet

Granskningen visar att ett skolövergripande arbete kring vilka normer som råder på skolan och hur normer påverkar förekomsten av kränkningar saknas. Vid en lärarintervju uppger en lärare att normer tas upp i samband med undervisning om lag och rätt i samhällskunskap. Under en annan lärarintervju ges också exempel på att könsnormer behandlas i bildundervisningen. I intervju med personal med ansvar för trygghets-/värdegrundsarbete framkommer visserligen att det ligger i skolans vision att tala om normer men det uppges också att det arbetet behöver utvecklas. Av denna intervju framkommer även att det finns ett arbete kring normer kopplat till funktionsvariation, men att det behöver utvecklas att omfatta även andra normer.

Språkbruk och jargong uppmärksammas på skolan, men ett främjande arbete saknas

Av intervjuer med övrig personal, lärare, elever och skolledning framkommer att det ibland råder ett hårt språkbruk och en jargong på Rikstens skola som kan riskera att uppfattas som kränkande. Skolans arbete med detta är främst reaktivt. Skolledningen beskriver exempelvis att ett dåligt språkbruk märks av i allt lägre årskurser, och att de uppfattar det som att personalen fångar upp det men att ett metodiskt arbete saknas. I ett par elevintervjuer berättar eleverna att de i undervisningen har arbetat med skillnaden mellan språkbruk på nätet och i den fysiska miljön.

Granskningen visar att ett arbete för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras saknas

I intervjuer med elever, övrig personal och lärare framkommer att elever av rädsla för att inte passa in på skolan inte vågar klä sig som de vill. Personal uppger att normarbetet kring funktionsvariation fungerar bra men att skolan inte har kommit lika långt vad gäller elever med "avvikande" klädsel. I elevintervjuer ges flera exempel på hur elever upplever kränkningar kopplade till val av kläder och stil. Det förekommer exempel på fysiska, verbala och digitala kränkningar kopplat till detta. Frågan om avvikande klädstil återkommer i en lärarintervju där en lärare uppger att elever med klädsel som avviker från den norm som synes råda på skolan upplever sig som kränkta. I intervjun framkommer dock att elevernas upplevelser av

kränkningar relaterade till klädstil inte är något som skolan fångar upp och aktivt arbetar för att motverka.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **Inleda ett främjande trygghetsarbete som omfattar nätet.**

Idag är sociala medier och digitala forum självklara delar av elevers vardag. Där som i den fysiska skolmiljön förekommer kränkningar. Därmed behöver skolan arbeta främjande för att skapa ett positivt kommunikationsklimat även på nätet.¹ Det framgår också av grundskolans läroplan att alla som arbetar i skolan i det vardagliga arbetet ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför, liksom att alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.²

Av granskningen framgår att Rikstens skola till viss del arbetar främjande för att skapa trygghet bland eleverna på skolan. Det framgår också att kommunikation på nätet på olika sätt tas upp i undervisningen i samband med ämnesrelaterat innehåll. Däremot finns inte ett medvetet och gemensamt arbete hos skolans ledning och personal när det gäller att främja tryggheten på nätet, och därmed förebygga att kränkningar sker.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar det främjande arbetet så att även miljön på nätet inkluderas. Genom exempelvis kompetensutveckling kan rektorn och skolans personal få en större förståelse för hur det främjande arbetet kan genomföras. Med fördel kan Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda och Skapa trygghet för lärande - Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling* användas liksom modulen *Säker användning av nätet* på Skolverkets lärportal. Genom att prata med eleverna om det som händer på nätet och hur eleverna kan hantera olika situationer kan de vuxna på skolan visa eleverna att detta är ämnen

¹ Skolverket (2022). Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial, s. 66.

² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), av avsnitt 1 Skolans uppdrag och 2.1 Normer och värden.

som de kan vara trygga att lyfta med de vuxna på skolan. Eleverna lämnas då inte ensamma att hantera situationer som uppstår.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker för att elever blir utsatta för kränkningar på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Rikstens skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Rikstens skola genomför inga kartläggningar på individ-, grupp- och systemnivå av risker för och förekomst av kränkande behandling på nätet i den egna verksamheten. Förutom förbud mot mobiltelefoner har inga insatser för att förebygga sådana kränkningar har genomförts. Personal anger att

kompetensutvecklingsinsatser om nätet som omfattar all personal saknas samtidigt som de anger att kunskapen inom detta område behöver stärkas. Vårdnadshavarna är inte delaktiga i det främjande eller förebyggande arbetet mot nätkränkningar.

Motivering

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Kartläggningar av elevernas upplevelse av trygghet förekommer, men de omfattar inte nätet

I sitt trygghetsarbete genomför Rikstens skola några olika typer av kartläggningar. I intervjun med representanter för trygghetsteamet och vid intervjuer med elever framkommer att eleverna inför utvecklingssamtalen fyller i ett dokument som bland annat omfattar trygghetsfrågor. Rektorn, representanter för trygghetsteamet, elever och lärare beskriver att skolan varje år genomför en trygghetsenkät. Intervjuerna visar att rektorn och skolans kurator arbetar med denna enkät och att resultatet av den är viktigt i arbetet med den årliga revideringen av skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling. Varken dokumentet som fylls i inför utvecklingssamtalet eller trygghetsenkäten innehåller dock frågor som rör nätet och rektorn anger att det är den fysiska miljön som är i fokus för trygghetsarbetet.

Vid elevintervjuer framkommer att eleverna inte uppfattar att det finns ett intresse från personalens sida vad gäller deras nätanvändning och vad som händer på nätet. I intervju med lärare ges samma bild men lärare uppger även att det händer att eleverna berättar om nätkränkningar spontant. De samtal om nätet som förs fortlöpande i skolvardagen mellan elever och vuxna används dock inte som underlag i något kartläggande arbete.

Analys av trygghetsenkäten omfattar bakgrundsfaktorer

Representanter för trygghetsteamet uppger att resultatet av trygghetsenkäten sammanfattas av kuratorn som sedan återkopplar till lärare vilka sedan återkopplar till eleverna. Resultaten presenteras på skolnivå, årskursnivå och elevnivå. Resultaten delas också upp på pojkar och flickor.

Lärare uppger att resultaten av trygghetsenkäten behandlas på arbetslagsmöten. Rektorn berättar att läget kring årets uppföljning av trygghetsankäten är oklart och att det ännu inte har kommit igång.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Inga förebyggande insatser som rör kränkningar på nätet har genomförts

Av intervjun med personal ansvarig för trygghetsarbetet framkommer att inga förebyggande insatser mot nätkränkningar har genomförts.

Personal ansvarig för trygghetsarbetet uppger att den kompetensutveckling de fått av relevans för det främjande och förebyggande arbetet mot nätkränkningar är inom ramen för "Tåget". Det framkommer dock att inte all personal tar del av "Tåget". I intervjun uppger en personal att de har mycket att lära och att eleverna ligger långt före personalen.

Vårdnadshavare deltar inte i det främjande och förebyggande arbetet kring kränkningar på nätet

Representanter för trygghetsteamet uppger att vårdnadshavarna deltar i det åtgärdande arbetet, men att det finns en vilja att ha med dessa även i det främjande och förebyggande arbetet för att förhindra kränkningar på nätet. Av lärarintervjuerna framgår att lärarna inte deltar i föräldrarådsmöten men däremot vid föräldramöten. Vid föräldramötena har man bland annat talat om trivsel och regler, men frågor om nätet har inte tagits upp i dessa sammanhang.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **Utveckla skolans förebyggande och kartläggande arbete så att det även omfattar elevers upplevelse av kränkningar på nätet.**

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.³ Idag är nätet en naturlig del av elevers vardag som också påverkar och påverkas av skolan. Det är viktigt att komma ihåg att också skapa en bild av elevernas umgängesformer på nätet i kartläggningen.⁴

Granskningen visar att Rikstens skola på olika sätt kartlägger elevernas trygghet och trivsel i skolan, men att inga specifika frågor ställs om elevernas upplevelser av och utsatthet för kränkningar på nätet i de kartläggningar som genomförs systematiskt.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar det befintliga kartläggningsarbetet så att även elevernas utsatthet för kränkningar på nätet

³ 6 kap. 7 § skollagen.

⁴ Skolverket (2022), s. 69.

omfattas. Genom att systematiskt och återkommande undersöka detta kan skolan få en bild av exempelvis i vilken utsträckning eleverna blir utsatta för kränkningar på nätet, vilken typ av kränkningar det då rör sig om och liknande. I analysen av kartläggningarna bör eleverna göras delaktiga så att de kan ge förslag på relevanta insatser.

Det är också viktigt att följa upp de åtgärder som genomförs för att få en bild av om de gett önskvärd effekt och för att kunna utveckla och förändra åtgärderna efter behov.

Även för detta utvecklingsområde kan Skolverkets *stödmaterial Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda: Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling* vara värdefullt att använda, liksom modulen *Säker användning av nätet* på Skolverkets lärportal. Skolinspektionen vill också framhålla att kartläggningsarbetet med fördel kan bygga på olika metoder, så som enkäter, samtal med elever och personal, sammanställning av anmälningar etc., vilket också framhålls i ovan nämnda stödmaterial.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ana-Maria Koci Spång.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Roger Thuring (föredragande), utredare Ewa Mölleryd, utredare Elina Ekberg och utredare Elisabeth Hejman medverkat.

⁵ Skolverket (2022), s. 70-71.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Granskningens genomförande

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Gruppintervjuer med elever i årskurs 4, 5 och 6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med annan personal på skolan (exempelvis skolbibliotekarie, elevhälsa, trygghetsteam, fritidspersonal)
- En intervju med rektor
- Studier av dokument som begärts in från skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Kvalitetskriterier

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån aktuell forskning på området, skollag, läroplan och Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande

arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Bilaga 2: Aktuella bestämmelser

Skolans främjande arbete

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁶ Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁷ Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.⁸ Med kränkande behandling avses ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), kränker en elevs värdighet.⁹

I läroplanen anges att ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, till exempel rasism och sexism, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.¹⁰

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹¹ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten.¹²

Alla som arbetar i skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.¹³ Alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.¹⁴

Skolans mål är att varje elev tar ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö, samt visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i

⁶ 1 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800).

⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

⁸ 6 kap. 6 § skollagen.

⁹ 6 kap. 3 § skollagen.

¹⁰ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Förståelse och medmännisklighet.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, avsnitt 1 God miljö för utveckling och lärande.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁴ Lgr22, avsnitt 1 Skolans uppdrag.

skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.¹⁵

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁶

Skolans förebyggande arbete

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.¹⁷ I läroplanen anges att lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.¹⁸ Ett aktivt förebyggande arbete är av största vikt för att motverka kränkningar, oavsett om de sker digitalt eller inte.¹⁹ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.²⁰ Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.²¹ Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.²²

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet och särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.²⁴ Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs och att eleverna och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.²⁵

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁷ 6 kap. 7 § skollagen.

¹⁸ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁹ Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero*, s. 96.

²⁰ 6 kap. 8 § skollagen.

²¹ 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

²² Lgr22, avsnitt 2.4 Skola och hem.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁵ 4 kap. 4 § skollagen.